

ELOQUENTIÆ GRÆCÆ QUID DE-
BEAT LATIALIS?

SPECIMEN ACADEMICUM,

CUJUS PARTEM PRIOREM,

VENIA AMPLISS. FACULT. PHILOS. AB.

publico examini submittunt

JOHANNES BONSDORFF,^r

REG. ACAD. BIBLIOTHECARIUS.

ET

CAROLUS GUSTAVUS SÄDÉN,

WESTROBOTNIENSIS.

IN AUDIT. MAJ. DIE XVI JUNII 1804.

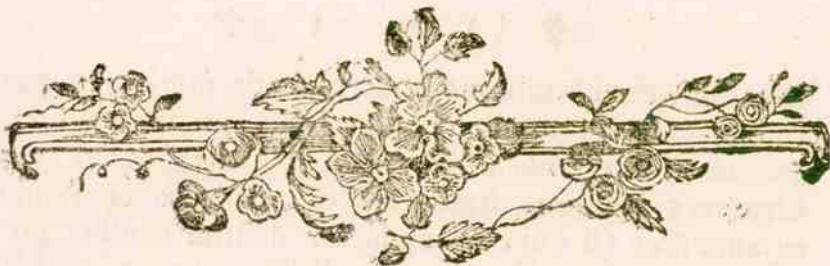
b, a, m. l.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS,

20. СИД МАКСИМУС
СИЛВЕР ТИА

ПРИЧАСТИЕ. ЧАСУЩАЯ

СИЛВЕР ТИА

S. I.

Gratulatur sibi Orbis eruditus, neque' id quidem
injuria, scientias & litteras quascunque, ad fa-
stigium haec tenus inauditum, nostro ævo esse evectas,
famamque eruditionis, quam sui reliquerunt Græci
Romanique, cum honore & gloria, quæ scientiarum
in circulo, nostro jam debeat ur Seculo, vix esse com-
parandam; quin tamen in multis palmam nobis præ-
ripiant Veteres, aperte loquuntur eximia illorum,
quæ ad nostram pervenere ætatem, ingenii monu-
menta. Ut enim in universum moneamus, Græcos
& Romanos, in artibus elegantioribus Nostratium
esse Magistros, celsissimaque hac in parte specimina,
quæ nobis grata conservavit antiquitas, ejus esse di-
gnitatis, ut raro eadem imitari, multo minus iisdem
antecellere queant nostri ævi Artifices clarissimi; de
Eloquentiæ laude & gloria vix ac ne vix quidem,
cum Græcis & Romanis certare sustinebunt recen-
tiores. Etsi enim nostris Oratoribus haud denegemus

A

mus

mus sua, eaque minime contemnenda merita; a partium tamen studio alienus non eset, qui singulis Græcorum & Romanorum dicendi artificiis, nostri ævi Oratores eruditos statueret: quin potius contendere audemus (si quidem audacter dictum censeri poterit), homines nostra ætate vel disertissimos, primas debere magnis, quorum vestigiis insistere student, Helladis Latiique Oratoribus, neque sperandum esse, ut Eloquentiæ studium, in nostris Civitatibus & que florescat, ac olim in libera Atheniensium & Romanorum Republica. Licet namque de his nostris temporibus maximo cum jure valeat, quod QVINCTILIANUS testatur de suo, "tot, inquiens, nos præceptoribus, tot exemplis instruxit antiquitas, ut posse videri nulla forte nascendi artas felicior, quam nostra, cui docendæ priores elaborarunt; sunt tamen, quod ad Eloquentiam attinet, causæ gravissimæ resque circumstantes multæ, quæ, in nostro, ab antiquorum plane diverso, rerum statu impedian, quominus eandem cum Græcis & Romanis Eloquentiæ laudem consequantur Oratores hodierni, nosque dubitare non sinant, quo lauream linguae difficillime reportasent, qui nostris temporibus dicendi peritia inclaruere, nisi faciem ipsis prætulissent Antiqui. Quod vero nostra ætas Antiquorum illi acceptum retulit, imo in posterrum referre non recusabit, idem Romanis, suo jam superbientibus ævo, usu venit, ut quam Eloquentiæ metam attigerint, Græcorum e Schola velut prodeuntes, his suis debeant præceptoribus. — Specimen itaque

itaque Academicum edituri, haud indigna nobis visa est res, ulterius quasi excutere, quantum Eloquentiæ Græcæ debeat Latialis illa? benigniorem Lectoris censuram omni quo par est verborum honore expertentes.

§. 2.

Fata Linguae Latialis, ex Urbis conditæ natalibus, ad masculam suam ætatem percurrentes, in eo communem cum ceteris linguis habuisse sortem apprehendimus, ut de pristina sua barbarie, nonnisi pedetentim & per longos anfractus, ad culturam quandame xereverit; quod vero, temporis lapsu excoli tandem cœptus Latialis sermo, omnibus fere virtutibus, quarum Lingua humana est capax, intra breve temporis spatium excelluerit, imo abundarit, in eo quidem omnes linguas serius natas antevertit. Faciem nempe & habitum linguae, quam Roma recens nata patrio adoptavit jure, quantum ex antiquissimis ad nostram ætatem translatis monumentis (a) colligere licet, consideranti, facile erit ad judicandum,

A 2

Lin-

(a) Cfrr. Specimina Legum antiquissimarum, Carminum Sa-
liorum, Librorum Pontificalium & Auguralium, & que
sunt cetera canæ antiquitatis monumenta, a FESTO, GEL-
LIO, aliisque Grammaticis collecta. Adeant quoque qui
penitiorem de his monumentis notitiam desiderant, WAL-
CHIUM in Hist. Crit. Linguae Lat. & FUNCCIUM de pueritia
Ejusdem lingvæ C. III-V.

Linguam Romanorum primis temporibus fuisse quam maxime incultam & barbaram, nullisque legibus adfrictam, neque aliter rem sese habere potuisse. Civibus enim undique collectis & in novam civitatem, sine discrimine a Romulo exceptis, recens exstructa urbs, mox a suis incunabulis speciem accepit receptaculi, quo *omnis turba, novarum rerum avida*, ut LIVIUS testatur (b), *perfugit*; eaque re caveri non potuit, quin lingua urbis, tanta in faragine hominum natione diversissimorum, moribus vero suis non minus quam lingua barbarorum (c), peregrinis atque barbaris vocabulis & constructionibus reserta, pristinam, si quæ antea in Latio regnabat, puritatem ac nativam indolem penitus deperderet. Quo vero cum accedat, non solum famam bello tantum, barbarorum more, primis temporibus quæsivisse Romanos, in id potissimum vires & animum intendentes, ut fines imperii dilatarent, non vero ut scientiis, ad linguam excolendam & perpoliendam mirum quantum confereantibus, vacarent, sed etiam curæ cordique habuisse Reipublicæ proceres sequiori ævo, ut lucis in Græcia obortæ radii, ne intra suos penetrarent fines Civiumque fascinarent oculos, quantum fieri potuit deflecterentur; miraculum sane non est, per multa secula in cunis quasi jacuisse linguam & ingenia.

b) Libro I. Cap. VIII.

c) cfr. DIONYSII Halicarnass. *εωμακη αρχαιολογια* Lib. I. Cap. II.

nia Romanorum. Quisquis vero in memoriam sibi revocaverit, strepitum armorum Musas Svaldamque horrere, atque Atheniensium Legatos, DIOGENEM Stoicum, CRITOLAUM Peripateticum, & CARNEADEM Academicum, Philosophiae & Eloquentiae laude clarissimos, Romanaque publicorum negotiorum causa appulsos (*d*), CATONIS *majoris*, prudenti dicam an imprudenti consilio, quod Philosophicis suis, magno cum Eloquentiae apparatu in Urbe habitis prælectionibus, Romanam pubem ad ea, quæ Civitati minime proficia essent, amplectenda, seducere videbantur, a Senatu Republicæ quam celerrime fuisse remisso; atque non multo post, ne longius serperet Græcorum novas suas disciplinas propagandi studium, Senatus Consultis statutum fuisse, ut pedem Roma referrent quicunque, sive Philosopherum sive Rhetorum sub nomine advenientes hospites: (*e*): haud quidem

A 3

dem

d) cfr. BRUCKER Hist. Crit. Philosophiae Tom. I. Pars II. Sect. IV. §. 3.

e) Injurii sane essemus in magni viri, CATONIS *Majoris*, memoriam, si eum, ex animo in litteraturam inimico, laudatos Græcorum Philosophos ex Urbe relegatos voluisse statueremus; quamvis PLUTARCHUS (*in Catone Maj.*) Philosophiam Græcanicam Ipsi invilam fuisse judicet; probabile enim non est, CATONEM, qui Ipse haud contemnendus est *Auctor*, & quem CICERO (*in Libro qui inscribitur Cato Major Cap. I. coll. C. VIII.*) Græcarum litterarum perstiosum in senectute fuisse testatur, tanto in Philosophiam Græcanicam odio concitatum, ut

6

dem vitio vertat Romanis, quod in tali rerum statu,
& ipsis eorum Ducibus Musarum delubra ex falsa po-
litica verentibus, diutius quam par erat, gravi suo
torpore illigati, culturam ingenii & linguæ suæ ver-
naculæ neglexerint.

§. 3.

Quemadmodum vero Solis ad tenebras dispe-
lendas magna est vis, calorique ejus reprimendo nul-
lum adminiculum; ita neque impedire potuerunt Rei-
publicæ Romanæ Antistites, quin litterarum in Græ-
cia oborta & mirum in modum effota lux, magis ma-
gisque in vicinam Romæ Rempublicam penetraret.

CAR-

eo ex capite Philosophos illos ex urbe quam primum
proficiscendos curaret. Qvin potius ex altera parte sta-
tuere convenit (neque id quidem repugnantibus Veterum
testimoniis), CATONEM, avitæ Religionis & institutorum
studio ductum, ne philosophiæ novitate ad militares disci-
plinas deserendas Romana aliceretur Juventus, ad consilium
illud contra Græcorum Legatos capesendum fuisse dece-
ptum (quod etjam haud obscure innuit PLUTARCHUS 1.
c.), atque quæ postea contra Græcorum Philosophos &
Rhetores, aut suopte ingenio novas suas disciplinas di-
vulgandi gratia Romam profectos, aut a civibus Romanis
advocatos, prodiere Senatus Consulta aut edicta Cenfo-
ram (de quibus cfr. GELLIUS Noct. Aet. Lib. XV. C. XI,
& SVETONIUS de Cl. Rhet. C. I.), ex eodem fonte, vel
quod jastram libertatis nuperius ab Atheniensibus fa-
tum, Philosophiæ tribuerent studio, emanasse.

CARNEADIS namque & ceterorum legationis memoratæ administratorum in dicendo gratia & doctrina multiplici, adeo affecta & perculsa fuit Juventutis in urbe corona, ut, testante PLUTARCHO (*f*), nullis artibus a Philosophia & Eloquentia Græcanica, quam primoribus quasi labris sic quidem degustasfent, vel clanculum profitenda & amplectenda, potuerit deterri. Inde vero factum fuit, ut, cum Rōma jam, finito bello punico primo, & subjugatis Italicis populis, quibuscum Romæ per multa Secula erat luctandum, mitiorem sibi induisset faciem, consuetudinemque & commercia cum Græcis Civitatibus, litterarum flore celeberrimis, habere instituisset, Romanorum gens, quæ hactenus nil nisi cædem & rapinas mente eruſtaverat, bonis litteris addiscendis, in primis vero Eloquentiæ amplectendæ, animos suos ingenique nervos applicaret. Cum vero nulla, patria lingua, suppeterent monumenta, quibus suam eruditioonis comparandæ sitim explere, quorumque ductu in oratoria facultate seſe exercere possent Romani, incredibili quodam Græcas litteras & disciplinas addiscendi ferebantur studio (*g*), quantumque fieri potuit
præ-

f) l. c.

g) Hinc CICERO de Orat. Lib. I. Cap. IV.: *Atque, ut omittam Græciam, que semper eloquentiæ princeps esse voluit, atque illas omnium doctrinarum inventrices Athenas, in quibus summa dicendi vis & inventa est & perfecta; in hac ipsa Civitate profecto nulla unquam vehementius, quam*

præcepta Eloquentiæ Græcanicæ, aut ore tenus a Græcis doctoribus instituti, aut etiam ab ipsis sapientiæ Græcanicæ fontibus hauriendo, imbibierunt. At qui negatum quidem hoc pacto non volumus, Græcam linguam & philosophandi rationem, Romæ incolis hucusque penitus fuisse ignotam; quippe quod ex DIONYSIO Halicarnass. (h), gravissimo rerum Romanarum

Eloquentiæ studia viguerunt. Nam posteaquam imperio omnium gentium constituto, diurnitas pacis otium confirmavit, nemo fere laudis cupidus adolescens non sibi ad dicendum studio omni eritendum putavit. Ac primo quidem totius rationis ignari, qui neque exercitationis ullam viam, neque aliquod præceptum artis esse arbitrarentur, tantum quantum ingenio & cogitatione poterant, consequebantur. Post autem, auditis oratoribus Græcis, cognitisque eorum litteris, adhibitisque doctoribus, incredibili quodam nostri homines dicendi studio flagraverunt. — Inter juvenes vero, qui Græcanica eloquentia, e rotundo Carneadis ore profluente, concitati, eloquentiæ Græcanicæ assequendte suam contulerunt operam, nominasne sufficiat Scipionem (fortassis Africanum?), Lælium, atque Furium, homines (quos Cicero etiam saepius laudat) de Republica Romana, neque ac scientiarum flore in Roma propagando, meritissimos. Cfr. PLUTARCHUS l. c. & CICERO quest. tuſt Lib. IV. Cap. III. ubi ita: "Sapientiæ studium vetus id quidem in nostris; sed tamen, ante Lælii aetatem & Scipionis, non reperio, quos appellare possim nominatim. Quibus adolescentibus Stoicum Diogenem & Academicum Carneadem video ad Senatum ab Atheniensibus missos esse legatos, cet.

h) locis a FUNCCIO l. c. Cap. II. §. 3. allatis.

natum Scriptore, certo constet, Urbem Romam primis natalibus, ex Græcia sic dicta magna colos, barbarie minime arguendos, in gremium suum excepisse, atque ex aliis quoque antiquitatis monumentis pateat, Græcis litteris imbutos fuisse, non modo Romulum (*i*) Ejusque in imperio Successores, verum etiam Patriciis sequiori ævo, linguam Græcam in deliciis fuisse habitam; frustra tamen contenderet aliquis, Litteraturam Græcanicam & cultiorem ejus habitum, ante punicum bellum primum, Romanis fuisse familiarem, cum contra, fide dignissimi perhibeant Auctores, Litteraturam Græcam Romæ, usque dum subjugata fuit Græcia & Carthago eversa, in occulto tantum delitusse;

*"Seruſ enim Græcis admovit acumina chartis,
Et poſt punica bella quietus, quærere cœpit,
quid Sophocles Et Thespis, Et Aeschylus utile ferrent (*k*).*

B

Liber-

i) Narrat quoque DIONYSIUS (l. c. lib. I. C. 10.) Romulum in urbe Gabios græco more fuisse educatum.

k) HOR. Epist. Lib. II. ep. I. v. 160-163. — *Porcius vero Licinius* (apud GELLUM Lib. XVII. C. XXI.) restringit aliquantulum æstatem Poëticæ Romam introducere his versibus:

*Pænico bello secundo musa pinnato gradu
intulit se bellicosam in Romuli gentem feram,
neque in eo Horatianæ computationi repugnare censemus;
diversitas enim narrationis inter utrumque, argumen-
to tantum est, sensim atque sensim litteraturam Græ-
cam Romæ innotuisse.*

Libertate scilicet Græcis callide tandem a Romanis ademta, Romamque post fata Græciæ transvectis, non modo quibusvis præstantissimis Philosophis, verum etiam sic dictis Rhetoribus & Grammaticis (oras Latii aut sua sponte, aut ex invitatione Romanorum, potentibus), tantus apud Romanos existit Græcas pernoscendi litteras ardor, tantusque linguae Helladis honos tributus, ut pro vernacula, rudi & maxime ineulta, in honestiorum bominum ubique fere adhiberetur circulis: eoqne ipso Apollinis quasi castra, magnam partem e solo Græcanico, Romam videntur translata.

§. 4.

Cum vero ex elegantissimis, quæ manibus suis terebant Romani, Eloquentiæ Græcanicæ specimini bus, facile perspicerent, quantum emolumenti, non minus in Republica gubernanda, quam domestica bene & cum fructu transigenda vita, inde eset redundaturum, si eandem in dicendo, quam Græci assecuti erant integritatem, vernacula sua attingerent lingua, ad rusticitatein ejusdem ac barbariem executiendam animum adjicientes, quid & quantum in oratione valere posset, experiri sibi proposuerunt. Ut autem in artibus & scientiis quibuscumque excolendis, prima conamina raro aut nunquam ejus sunt pretiæ ac indolis, ut ulteriorem respuant limam; ita neque multum, vel ad linguam Latialem perpoliendam, vel

ad

ad Eloquentiae laudem sibi comparandam contulisse qui latine dicendi scribendique primum expeterent gloriam, satis loquuntur antiquissima, quorum fragmenta exstant, orationis Romanæ tirocinia (*l*). Quoniam nempe lingua Latialis adhuc erat fragosa, nullisque regulis grammaticis temperata (*m*), novis autem rebus & ideis exprimendis, propter paupertatem & exilitatem suam, minime sufficiens aut idonea, cavere vix ac ne vix quidem potuerunt Scriptores antiqui, quin plurima vocabula & dicendi rationes, aut barbarie infuscatae, aut a græca lingua, politiori & verecundiori, mutuatæ, irreperent (*n*). Quemadmodum enim omnibus linguis ac gentibus commune est, ut a populis adjacentibus, quibuscum commercia habent, vocabula & construendi formas, ad inopiam suam sublevandam, mutuentur; ita neque mirum videbitur cuiquam, qui rem accuratius

B 2

pen-

l) LIVIUM ANDRONICUM, vetustissimum illum Latiali lingua. Autorem, ceterosque canæ antiquitatis scriptores latinos, hoc loco intelligendos esse, vix eget notatione.

m) Grammaticam olim Romæ, ne in usu quidem, nedum in honore ullo fuisse, testatur SVETONIUS de illustr. Grammat. Cap. I. Confecto vero bello punico secundo, Grammaticæ studium Romæ magis magisque floruisse, idem est auctor.

n) Idcirco SVETONIUS queque (l. c.) LIVIUM ANDRONICUM vocat Semigræcum. Carmina vero Ejus delenda dictitat Horat. Epist. Lib. II. Ep. I. v. 69.

pensitaverit, Linguam Græcam, tanti scilicet, ut monimus, in Republica Romana æstimatam diligenterque adeo cultam & adhibitam, Latiali sermoni sese immiscuisse, atque Poëtas Latinos antiquissimos, purioris Eloquentiæ prævies, paupertati vernaculæ succurrenti studio coactos, stilum suum ad Græcam conformasse consuetudinem (o). Quod vero hæ in re, longe nimis haud raro procerferint, aliunde non est arcendum, quam ex vano quodam (nostris faltem hominibus haud insolenti) peregrina vocabula adoptandi studio, vel quod Græcanicum dicendi morem, ut-pote lautiorem, ubique vellent imitari (p). Quidquid

(o) Hinc neque veretur **QVINCTILIANUS** (Institt. orat. Lib. I. Cap. V.) profiteri: *Romanorum sermonem maxima ex parte e Græco esse conversum, atque e Græcis plurimæ originem suam trahere vocabula*: idemque in quavis pagina testatum faciunt omnes ac singuli Romanæ Linguae Auctores. — Jure itaque **WECHNERUS** Hellenolexias Lib. I. Cap. II: *Et certe Græcarum vocum apud Scriptores Romanos tantus occurrit numerus, ut si cœ, unde acceptæ sunt, restitui debeant, nescio quid mutili nobis in lingua Latina relinqueretur.*

(p) Conseratur **WECHNERUS** in Libro laudato, ubi studiosius recensentur Græcis in Romana civitate donati. — Rite vero inter alia Lib. II. Cap. I. *Cum enim Romani veteres omnem, non tantum philosophandi rationem, sed etiam Eloquentiæ exercitationem a Græcis acceperint; adeo illi scriptis Græcis addicti fuerunt, ut & vocabula perquam plurima ab ipsis sint mutuatis, quibus suam dicendi locu-*

quid sit, ex ipsa tamen hacce studiosa imitatione; quam summi quoque Oratores Romani, licet majori cum prudentia quam Poëtæ antiquiores, secuti sunt, videre sat est, culturam linguæ Latialis, maxima ex parte Græcarum litterarum deberi studio (q).

B 2

Ve-

pletarunt penuriam: & suas quoque votes quoad vim significandi, ad exemplum Græcorum inflexerunt, rationem quoque troporum ab ipsis mutuati sunt, ne libere, quocunque in buccam veniret, effutirent, sed eleganti & concinno modo pleraque cum sapientibus Gracis efferrent. Cfr. quoque Disf. Cel. FLODERI de *licentia Græcisandi Latinorum postarum.*

(q) Nos quidem non late, conjecturam WALCHII (*Hist. Crit. Linguæ Lat.* Cap. I. §. V.), adeo placere nonnullis, ut statuere non dubitent, linguam in Latio primigeniam fuisse Græcam Joniorum dialectum, atque inde proprietatem illam Linguæ Romanæ & Græcæ cognationem esse derivandam; repugnantibus vero Veterum Historiæ testimoniosis, quæ satis superque evincunt, Italiam, priusquam Græci advenerant Coloni, ab aliis gentibus fuisse habitatam, mole sua ruit ista eorum opinio. Quamvis vero definire non audeamus, quanam lingua usi fuerint Italæ Aborigines, utrum Germanica (quod FUNCRIUS vult in tractatu *de orig. Linguæ Lat.*), vel Svetheca s. Schythica (ut STJERNHJELMIUS noster postulat), & s. p. s. maxima tamen veritatis specie sepe commendat illorum sententia, qui præente DIONYSIO Halicasnasf. (l. c. Lib. I. Cap. ult.), Romanum sermonem primis temporibus fuisse, neque prouersus barbarum, nec abolute

§. 5.

Verum enim vero, ut in confessio est, Eloquentiae habitum ac decorem, non solum ex linguae ipsius puritate, fertilitate & elegantia, sed etiam ex penitiori artis oratoriae cognitione pendere; ipsa tractationis series postulat, ut, quod caput est rei, paucis ostendamus, Romanos, utpote initio, totius dicendi rationis, quemadmodum Cicero (l. c.) ait, ignares, in facultate oratoria comparanda, sive præcepta artis dicendi, sive ipsam in dicendo exercitationem spectes, viam quam ipsis aperuere Græci, fuisse ingressos. Hoc autem ut eo facilius intelligatur, vel ipsum CICERONEM, Eloquentiae Romanæ parentem (r) suæque gentis Oratorum principem, considere-
mus,

Græcum, sed ex utroque quasi mixtum, atque currente denum tempore Græcum sibi sensim induisse cultiorem habitum, contendunt.

(r) Dubio caret, Romanos, inde ab eo tempore, quo familiarius inter ipsos & Græcorum Sapientes intercesserat commercium, magna cura atque religione, Græcorum studuisse præceptis Rhetoriceis, atque in rostra quoque, ante CICERONIS ætatem, nonnullos præclarissimi ingenii Cives adscendisse; nulla tamen cum suæ facundiæ reliquerint specimina, conveniens omnino est, Ciceronem tanquam parentem Romanæ Eloquentiae venerari. — Miratur vero ipse CICERO (de Orat. Lib. I. C. IV.) ex